

Blaženi Alojzije Stepinac i hercegovački franjevci

Piše: **fra Antonio Petric**

Većina hercegovačkih fratara koji su stradali 1945. ubijena je u prvoj polovini veljače. Uz njih se prisjećamo još jednoga mučenika koji nije dao da ga prestraše nijedne vlasti i sile tijekom njegova života, napose tijekom Drugoga svjetskoga rata i poraća. Riječ je o blaženome Alojziju Stepincu, a ovdje ćemo ukratko prikazati njegov odnos s hercegovačkim franjevcima.

Prvi nama poznat dokumentiran susret tada svećenika Stepinca i jednoga hercegovačkog franjevca zbio se 1933. u Zagrebu kada je u ured novoosnovanoga Caritasa Zagrebačke nadbiskupije (osnovao ga je Stepinac) došao tadašnji hercegovački provincijal fra Dominik Mandić. Sljedeće godine Stepinac je imenovan nadbiskupom koadjutorom, a susreti njih dvojice otada su bili češći jer bi mu fra Dominik Mandić dolazio u posjet kad bi god prispio u Zagreb. Tijekom tih susreta nadbiskup Stepinac pitao bi za stanje u Hercegovini ne samo vjersko nego i političko, gospodarsko i kulturno, a fra Dominik bi mu sve potanko objašnjavao. Redovito bi nadbiskup Stepinac napominjao kako bi rado posjetio Bosnu i Hercegovinu. To se i ostvarilo 1938. Te je godine nadbiskup Stepinac išao na proslavu 30 godina biskupstva Ivana Šarića u Sarajevu. Tijekom toga putovanja svratio je u Tomislavgrad, Posušje, Široki Brijeg i Mostar. U svakom gradiću fratri su ga zajedno s narodom svečano dočekali, a nadbiskup je svaki put ostao zadivljen svećanima dočecima. Bio je zadovoljan dušobrižničkim radom franjevaca i pobožnošću hercegovačkog

pučanstva. Njegov drugi posjet Hercegovini zbio se u listopadu 1942. kada je u Mostaru bio suposvetitelj novoga mostarsko-duvanjskog biskupa don Petra Čule. Zbog ratnih opasnosti nije se dugo zadržavao u Mostaru, ali je, nakon što je uvidio kako je stanje u Hercegovini teško, slao preko nadbiskupijskoga Caritas-a pomoć Hercegovini.

Kada je fra Dominik Mandić otišao u Rim, započeo je blisku suradnju s nadbiskupom Stepincem. Tako ga je nadbiskup zamolio da počne prikupljati povijesna svjedočanstva za proglašenje svetim tada blaženoga Nikole Tavelića. Upravo je fra Dominik odigrao jednu od ključnih uloga za njegovo proglašenje svetim. Zajedno su surađivali u obrani hrvatskoga klera pred papom jer su papi dolazila lažna svjedočanstva (talijanskih vojnih kapelana!) o djelovanju pojedinih svećenika i franjevaca. Osim toga nadbiskup Stepinac je preko fra Dominika slao pomoć zatočenim Hrvatima koji su se nalazili u raznim logorima u Italiji jer se nisu slagali s talijanskim vlastima u primorskim krajevima i Dalmaciji. Nakon što je Italija propala 1943., trudili su se te iste uhićenike vratiti natrag na njihova ognjišta.

U veljači 1945. ubijeno je više od 40 franjevaca Hercegovačke franjevačke provincije i bilo je jasno da će se Crkva suočiti s novim neprilikama. Nadbiskup Stepinac sazvao je prvu biskupsku konferenciju u novonastaloj državi, a koja se održavala od 17. do 22. rujna 1945. Zaključke zasjedanja tiskali su u dokument prozvan *Pastirsko pismo*. Tim pismom biskupi su htjeli

uspostaviti kakav-takav odnos s komunističkim vlastima. Isto tako biskupi su željeli raščistiti neke stvari s komunističkim vlastima, npr. pitanje ubijenih svećenika, redovnika i redovnica. Kao najveći zločin naveli su sljedeće:

Tko može dokazati, da su toliki na smrt osudjeni katolički svećenici uistinu zločinci, koji zaslužuju smrtnu osudu? Zar su oni svi bili koljači? Tako su na pr. u franjevačkom samostanu na Širokom Brijegu poubijani bez sudskoga postupka svi franjevci, koji su se tamo nalazili-njih 28 na broju – premda nitko od njih nije uzeo ni puške u ruke, a kamo li se borio protiv narodno-oslobodilačke vojske – kako ih se je lažno optuživalo – i premda su gotovo svi bili poznati kao protivnici fašističke ideologije. Bilo je slučajeva, gdje su tisuće vjernika, široke mase naroda, tražile od vlasti, da im puste njihove svećenike na slobodu, jer oni jamče, za njihovu nevinnost. Pa ipak su bili osudjeni.

Zbog ovoga pisma, a napose zbog pitanja zašto su ubijeni hercegovački franjevci, započeo je progon nadbiskupa Stepinca. Fra Dominik Mandić nije zaboravio nadbiskupa pa mu je, kada je to bilo moguće, slao pakete pomoći preko nekog svećenika ili časne sestre jer redovitim putem to nije mogao. Koliko je cijenio Stepinčevu žrtvu govori i činjenica da je 1949. u Grottammareu u Italiji osnovao »Srednjoškolsko đačko društvo Stepinac« jer je želio da hrvatska mladež sebi za uzor uzme upravo nadbiskupa Stepinca.

Od 1946. nadbiskup Stepinac nalazio se u Lepoglavi. S obzirom na to da je njegov progon imao odjek u

svijetu, komunističke su vlasti imale poseban tretman prema njemu tako da je imao tamničku kapelicu gdje je svakodnevno slavio sv. misu. Dvije godine kao »ministrant« služio mu je tadašnji hercegovački provincijal fra Jerko Mihaljević koji je bio uznik kao i on. Jedina molba koju je nadbiskup Stepinac uputio komunistima jest ta da puste fra Jerku na uvjetnu slobodu. Oni su mu tu molbu ispunili pa je fra Jerko izišao iz tamnice 21 dan nakon nadbiskupa. Dok je (sada već kardinal) Stepinac boravio u kućnom pritvoru u Krašiću, fra Dominik Mandić je sudjelovao u slanju američkih liječnika u Krašić kako bi utvrdili i koliko-toliko poboljšali zdravstveno stanje kardinala Stepinca. Osim toga, fra Dominik je na nagovor liječnika koji su liječili kardinala počeo skupljati dokumentaciju za proglašenje kardinala Stepinca blaženim. U glasilima hercegovačkih franjevaca u Americi pisani su razni članci o kardinalu, njegovu suđenju i uzništvu i tako obavještavali svjetsku javnost o Stepinčevu slučaju. Također je, u izdanju hercegovačkih franjevaca, Ziral u Rimu 1974. tiskao prvi životopis kardinala Alojzija Stepinca koji je napisao fra Aleksa Benigar, franjevac Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda. Ova knjiga pobila je razne laži koje su komunisti stvorili o Stepincu i na taj način širila istinu o njemu, barem među iseljenim Hrvatima, ali i cijelome svijetu.

I na koncu, »suradnja«, ovaj put duhovne naravi, između blaženoga Stepinca i hercegovačkih franjevaca traje do današnjega dana kroz razne molitve i pobožnosti izrečene njemu u zagovor, a i franjevci su mu posvetili jednu župu u Chicagu u Sjevernoj Americi i jednu, nedavno izgrađenu, područnu crkvu u župi Kočerin. Neka se ta »suradnja« i dalje nastavi. Blaženi Alojzije, spomeni se kod Boga svojih fratara i svoga hrvatskoga naroda. ✍

Iz sadržaja

IZ LJETOPISA	4
STRATIŠTA	19
ODJEK U PUKU	42
NATJEČAJ	43
POVIJESNE OKOLNOSTI	51
PODLISTAK	57

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XV., 1 (28),
Široki Brijeg, siječanj – srpanj, 2022.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Štepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

- poštanskom uputnicom
- UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Ovim brojem ulazimo u 15. godinu izlaženja. Naoko ni puno ni malo. Ali je bilo i te kako važno. Pokušavali smo razbistriti mutne vode i na vidjelo iznijeti istinu ma kakva ona bila.

Istina o pobijenim hercegovačkim franjevcima i mnoštvu pobijenoga vjernoga Božjega puka posve je drukčija od onoga kako su to prikazivali jugokomunisti i kako to danas prikazuju njihovi nasljednici. Nije ni čudo. Ne može jedan totalitarni sustav, kakav je bio jugokomunistički, izreći istinit pravorijek o svojim protivnicima. Čak to ne mogu izreći ni o onima koji su »skrenuli« za sacrtana puta unutar njihovih redova. Sjetimo se samo Gologa otoka. Mljeo se tu čovjek, mrljela se njegova duša, bez obzira na to smatra li on da ona postoji ili ne.

Da bismo došli do prave istine, nema nam druge nego nastaviti putem lustracije, ne tek glede jugokomunista nego i glede svih onih koji nastavljaju njihovim stazama, samo u drugome ruhu. Već smo ju spominjali tu i tamo, ali učinimo to kratko opet. O njoj ne govore i oko nje se ne trude samo oni koji ne bi ništa mijenjali, koji bi htjeli još zamutiti vodu i uvaliti nas u nju. Najlakše ju razumijemo ako ju gledamo iz triju očista. Prvo je sudsko. Sud istražuje i kažnjava one koji su se teško ogrješili o istinu i narod. Drugo je administrativno. S važnih društvenih položaja bivaju uklonjeni oni koji su na tim položajima služili totalitarnom režimu i sada su zapreka razvoju društva u demokratskom duhu. I na kraju dolazi treće, obrazovno. Istražujemo što se dogodilo, skupljamo svjedočanstva i dokumente, objavljujemo nove činjenice do kojih smo došli. Složit ćemo se, ovaj vid lustracije možemo i trebamo sami provoditi. Ne očekujemo da za nas to učini netko drugi. I pođimo, naravno, najprije od sebe. Shvatimo što se dogodilo i na tim temeljima gradimo svoju budućnost.

Ovakve i slične misli vodile su nas svih ovih godina, a vodit će nas, uz Božju pomoć, i dalje. Naši pobijeni, naša prošlost, zaslužili su da se o njima govori istinito. Učinimo to dubinom svoga srca i dubinom svoga uma!

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. »Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute *Majka Svetaca*